

Доц. др Мира Видаковић

Факултет за менаџмент

Нови Сад

UDK: 371.95

ISBN 978-86-7372-131-6, 16 (2011), p.648-665

Originalan naučni rad

ОБРАЗОВАЊЕ КАО ФАКТОР ПРИПРЕМАЊА МЛАДИХ ЗА ЖИВОТ И РАД У САВРЕМЕНОМ ДРУШТВУ

Резиме: Глобализација као време у коме живимо, захтева нову, другачију школу, која ће бити у функцији учења за знање, учења за рад, учења за заједнички живот и учења за постојање. Ново друштво тражи човека који зна да мисли, анализира, прихвата и нуди алтернативе, има способности за брзу и одлучујућу акцију са вештином успешног и позитивног решавања насталих проблема.

Савремени свет, високог степена рационализације и инструментализације, треба једнако образовну и васпитану личност, како с економског, тако и са хуманистичког гледишта.

Па се намеће питање, да ли су наши ученици кроз своје школовање, по важећим наставним плановима и програмима оспособљавају за такво друштво? Добија се утисак да су свршени средњошколци, код нас, неоспособљени да разумеју многе појмове, појаве и догађаје, и да немају развијену вештину решавања животних проблема актуелних данас у свету и код нас.

Овај рад је, управо имао за циљ да испита ниво оспособљености ученика, открије разлоге за то и предложи решења за отклањање недостатака. Евидентно је, да се са развојем научно-технолошког прогреса, овакви проблеми занемарени и у образовању је стављен акценат на науку и технологију, тј. на функционалистички приступ – где се школовањем појединац припрема за одређено занимање (професију), уз занемаривање културалистичког приступа, што оставља видне последице у понашању ученика, у облику замене вредности и прихватања неправилног идентитета. Зато смо у раду покушали указати на потребу увођења у образовање тј. у нове наставне планове друштвене предмете васпитног карактера који ће развити код ученика менаџерско-педагошки и социолошки приступ решавању проблема свакодневног живљења.

Кључне речи: образовање, реформа, наставни план и програм, оспособљавање, васпитни систем, школска пракса, савремено друштво.

УВОД

Свако друштво, па и наше, уз остале потребе има и потребу припремања својих чланова за живот у њему. То обезбеђује васпитним системом, који је увек, мање или више, детерминисан актуелним начином заједничког живљења, а што

говори како је систем васпитања и образовања релативан у социо-културној равни времена и простора. Наиме, суштинске промене у васпитно-образовном систему увек су резултат исто таквих промена у друштву. У складу с тим, циљеви васпитања и образовања ствар су обавеза друштва у његовој одређеној друштвено-историјској етапи. Школска пракса, као значајан сегмент васпитно-образовног система, и као "капија" друштвене праксе, поред условљености с друштвом, има и своју властиту динамику и релативну самосталност. (Турјачанин, 2001, 128).

Сведено на наше и данашње прилике, које су обиљежене општом кризом, тектонским ломовима, времена самоосвешћавања, "трежњења", ослобађања идеолошких заблуда - школа је претрпела (и још јој престоје) значајне потресе и изазове, који завређују адекватну теоријску и практичну акцију. Реформа школства, која је започета, није нимало једноставан и лак посао, посебно с обзиром на материјалну лимитираност садашњег друштвеног тренутка, ерозије свих ауторитета и поремећених вредности. Огромна је то обавеза, која претпоставља смисао ослушкивања креатора друштвених (и школских) планова, те предано напрезање националне интелигенције. Овде су могуће разне визууре: антрополошка, филозофска, социолошка, историјска, психолошка-педагошка, политичко-правна, идеолошка итд. Функција школовања (са стајалишта друштва, личности, привреде,) била би у преношењу знања и обликовања карактера личности.

Имамо два супротна прилаза овом питању: функционалистички – где се школовањем појединац припрема за одређено занимање (професију) које се новом реформом форсира, са становишта све веће ефикасности у постизању професионалне способности; док културалисти (културан - однегован, образован, осебујан) мисли супротно. Историјски гледано, школство је увек у суштини функција културе (само културни народи умеју ценити своју памет и науку). (Малиновски, 1999, 131).

СТАЊЕ ЗАПОЧЕТИХ РЕФОРМИ У ОБРАЗОВАЊУ

У данашњим нашим средњим школама, посебно у оним где је започела реформа, ученици похађају наставу у систему образовања која их припрема за разумевање и

препознавање проблема у одређеној струци за коју се школују, тј. за стручност, али не и за друге способности које су потребне за настављање школовања и успешно менаџерско живљење.

У школовању за први и други степен ученици се оспособљавају за мануелне способности, а не ради се ништа на развоју хармоничне личности, док су ученици трећег и четвртог степена максимално ангажовани на развоју стручности и практичности, а скоро никада опште културе (ту срећу делимично имају само гимназијалци, где су у наставним плановима задржани друштвени предмети: социологија, филозофија, логика, психологија, историја...).

Значи, у реформисаним наставним плановима и програмима (НПП) изостављене су науке које изучавају понашање човека (социологија, психологија рада, филозофија...), које дају научне резултате који служе менаџерима свих линија за успешно изграђивање односа према људима и односа радника према раду.

Бавећи се проучавањем наше омладине, добија се утисак да су свршени средњошколци код нас неоспособљени да разумеју многе појмове, појаве и догађаје, и да немају развјену вештину решавања животних проблема актуелних данас у свету и код нас.

Досадашња истраживања у оквиру педагошких наука указују на то да садашња настава дословно не оспособљава ученике и студенте за решавање различитих проблем - ситуација, за стваралачко мишљење и за учење путем открића. (Дмитровић, 2002, 234)

Досадашњи систем образовања није изградио механизме за сагледавање и прихватање различитости, решавање конфликта, умеће вођења дијалога и много другог, а кренуо је у нову, још дубљу редукцију постојећих друштвено-хуманистичких предмета из НПП, што даје довољно разлога просветним радницима за забринутост, и отвара многа питања о оспособљености наших свршених средношколаца, а самим тим и студената.

ДАНАШЊЕ ПОТРЕБЕ ЗА ОБРАЗОВАЊЕМ

Напредак сваког друштва одувек је зависио од образовања, тј. од знања и умешности да се то знање примени у пракси. Један од пресудних фактора друштвеног напретка је

и организација друштвеног живота. Сигурно је да сваки појединац, па и нација и држава, има своје проблеме, потребе, преокупације и интересовања. Све то треба да нађе своје место у систему образовања. У институцијама школства остварују се постављени циљеви васпитања и образовања, тако да се и садржаји бирају у зависности од друштвених потреба. (Дмитровић П., 2002, 13)

Криза данашњег школског система, конкретно на нашим просторима, огледа се у:

1. **Коренитим променама у реформи школства**, које не могу бити само резултат субјективних жеља, идеја, и неке од визија будуће школе, него су условљене и другим објективним чиниоцима, као што су:
 - друштвено уређење и организованост друштва,
 - савремена средства за рад и начин производње,
 - степен развијености науке и технике, културе и уметности,
 - школство у окружењу и шире друштвене заједнице и
 - традиција и све оно што чини друштвено-економске, политичке, културне и друге односе у конкретном друштву.
2. **Савремени проблеми у образовању**, поред низа општих и заједничких карактеристика, различито се посматрају у земљама окружења, у зависности од развитка земље. Заједничко је да су се нагомилале супротности, које захтјевају темељито мењање школе и њено брже усклађивање са стварним потребама конкретног друштва. (Дмитровић, 2002, 14)

Нова решења, у виду реформе, оптерећена су низом традиционалних проблема који се разликују међу суседним републикама:

СРЕДЊОШКОЛСКА ОМЛАДИНА И ПОЗНАВАЊЕ ОПШТИХ ДРУШТВЕНИХ КАТЕГОРИЈА И ПОЈМОВА"

Да би били сигурни у степен оспособљености наших ученика – матураната, моделирали смо и спровели анкету под радним називом "Средњошколска омладина и познавање општих друштвених категорија и појмова". Анкетни листић смо моделирали на три нивоа:

1. основне друштвене категорије (дванест питања),
2. појмови везани за рад и економију (шест питања),

3. општи културни појмови (осам питања).

Први ниво (то јест група питања) под називом "основне друштвене категорије" састоји се од најједноставнијих питања за чије одговоре није потребно учити из уџбеника него су изјашњавајућег карактера, како би ученике лакше и опуштеније увели у упитник да им се не учини тешким и оптерећујућим одговарати на постављена питања из упитника.

Тај први ниво садржи највише, дванаест, питања, али, уствари, су само осам питања на која се тражи одговор, а прва четири питања су само информације о личности ученика који попуњава упитник.

Други ниво под називом "појмови везани за рад и економију", састоји се од шест питања која би требало да буду јасна и свакодневно коришћена у више предмета (општеобразовних и економске групе предмета у економској школи) као и у свакодневном животу тј. у сусретима са радом и политиком.

Трећи ниво под називом "општи културни појмови", састоји се од осам питања, која би требало осликати општи ниво културе, тј. знање потребно за свакодневно разумевање и комуницирање ученика у оквиру друштвених група, преко којих се повезују са ширим друштвом.

С обзиром да је упитник креиран од 26 питања отвореног типа, одговори се нису могли категорисати као тачни или нетачни, због слободне ширине одговора, због чега смо их категорисали под термином "очекиваним" или "неочекивани" одговор.

Са тако припремљеним упитником ушли смо у шест средњих школа четвртог степена и три средње школе трећег степена, где смо спровели анкету упитником комбинованог типа (отворени и затворени одговори) где су испитаници били матуранти следећих школа: 3 гимназија, по 1 са територије БиХ, територије Републике Српске и Републике Србије. 3 стручне школе са истих Кочић" – Зворник, Гимназија "Вук Караџић" дестинација.

У овим школама испитивали смо шест одељења четвртог степена и то три одељења гимназија и три одељења стручних школа, као и три одељења трећег степена стручних школа.

Резултати испитивања

Сагледавање резултата до којих смо истраживањем и обрадом података дошли, биће фокусирано на циљ овог рада: испитивање у којој су мери ученици различитих школа, тј. образовања са различитим НПП оспособљени за живот и рад у савременом друштву.

Добијене и обрађене одговоре у четворогодишњим школама (гимназијама и стручним школама) представићемо графиконима који приказују односе очекиваних и неочекиваних одговора у наведеним школама.

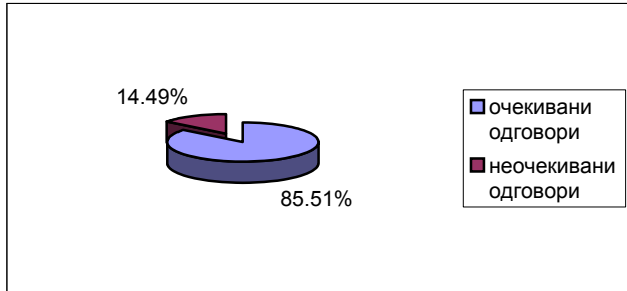
Прво што запажамо из добијених и обрађених података је уочљива разлика у очекиваним одговорима између гимназија и стручних школа. Уочљиво је да су ученици гимназије дали 87,05%; 85,51%; 88,05% очекиваних одговора.

Ученици средњих стручних школа (истог степена) дали су 35,64%; 46,15%; 22,44% очекиваних одговора, што јасно показује да наставни планови и програми који протежирају општеобразовне друштвене предмете, у овом случају гимназија, доносе и познавање општих и друштвених категорија и појмова.

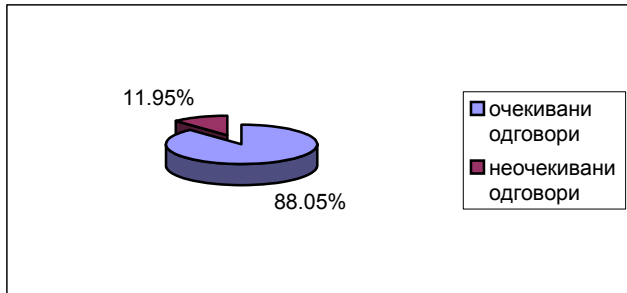
Гимназије, иако са различитих територија (Републике Српске, Федерације БиХ, Републике Србије), имају приближне резултате, то јест Гимназија са подручја Републике Српске 87,05% очекиваних позитивних одговора; Гимназија са територије федерације БиХ 88,05% очекиваних одговора, а са територије Републике Србије 85,51% очекиваних позитивних одговора.

Да се боље уочи тај однос између очекиваних и неочекиваних одговора, приказујемо то појединачно шематски:

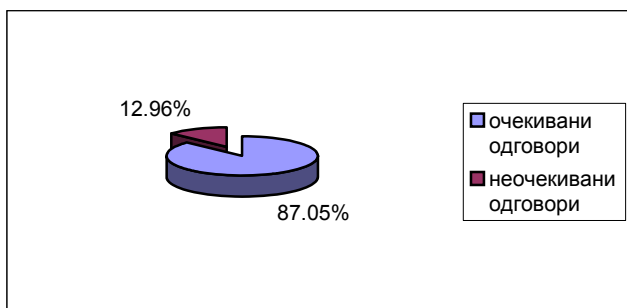
Гимназија Зворник – Република Српска:

Гимназија Лозница – Република Србија

Гимназија Тузла – Федерација БиХ

Ако се питате како три гимназије, са три различита подручја, имају сличне резултате, одговор је једноставан – у гимназијама се још увек реализује настава по непромењеном

наставном плану и програму који је исти у све три школе, то јест сачувао је у себи потребне друштвене предмете. То значи да актуелне реформе и промене наставних планова и програма на ове три различите територије, нису захватиле гимназије и да се у њима настава одвија по традиционалном, већ више година непромењеном НПП.

I - Ако анализирамо одговоре у Гимназијама (упитник у прилогу) видимо да су на питања из подручја "основне друштвене категорије" све три школе дале максимално очекиване одговоре, што је продукт друштвених предмета које њихови ученици изучавају у току свог четворогодишњег школовања (све напред наведене предмете сем менаџмента).

II – Што се тиче "појмова везаних за рад и економију", ту сусрећемо опадање очекиваних позитивних одговора, и у овој области им се приближавају по успешности ученици из Економске школе.

Такво стање се објашњава тиме што ученици Гимназије немају у свом НПП предмета везаног за ову област, док Економске школе имају, као и менаџмент који се у одређеним профилима изучава.

С обзиром да многи ученици после завршене гимназије уписују менаџерске смерове за даље школовање, било би корисно у НПП Гимназије увести менаџмент као наставни предмет који би се изучавао у четвртом разреду, како би ученици били упућени у његове садржаје.

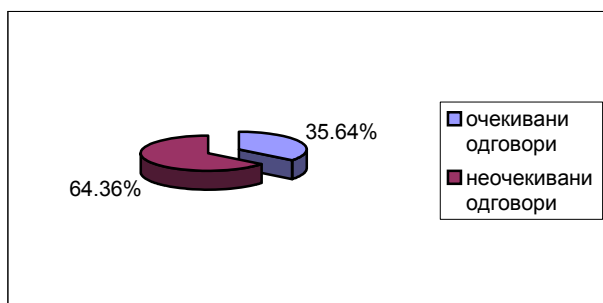
III – Што се тиче резултата везаних за "опште културне појмове", уочљиво је да Гимназије поново предњаче у броју очекиваних одговора у односу на остале стручне школе четвртог степена. Истина, резултати из познавања ове области требали су бити знатно успешнији јер су споменуте појмове и категорије имали прилику сазнати и елаборирати из више наставних предмета које су изучавали у свом школовању (нпр. социологије, историје, филозофије, географије).

При компарацији оспособљености ученика стручних школа и гимназија, избија у први план њихова стагнација у све три анкетиране области. Разлог лошијег познавања испитиваних категорија и појмова је што ученици стручних школа у свом образовању у НПП нису имале могућност изучавања таквих области. Реформисти, који су носиоци данашњег искључивања и редуцирања из НПП друштвених предмета, мишљења су да општекултурне категорије и појмове ученици могу савладати тј. научити и разумевати и из других

извора као што су: телевизија, радио, штампа, интернет итд., а не само из школских предмета у редовној настави.

Каква је образованост матураната у анкетираним средњим стручним школама видимо из појединачног шематског приказа:

Техничка школа – Зворник (Република Српска)

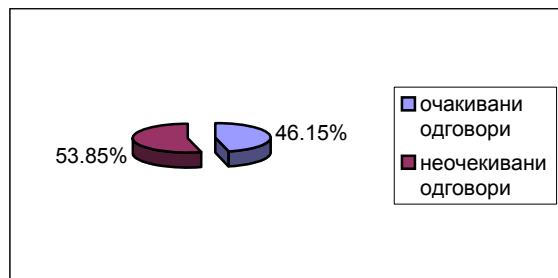
Ако посматрамо одговоре из првог нивоа "основне друштвене категорије", ту видимо да је однос ситуација повољнији у односу на остала два испитивана подручја. Такво стање је највероватније због тога што су то појмови основне друштвене информисаности, до којих су могли доћи преко оскудних предмета у својим НПП као што је историја и демократија.

Што се тиче одговора из другог нивоа "појмови везани за рад и економију", из малог броја очекиваних одговора јасно нам је да матуранти ове школе нису имали наставних предмета који би повећали њихово знање из ове области. Њиховој бољој оспособљености помогли би наставни предмети економија предузећа и менаџмент, које би било корисно уврстити у њихов НПП.

У трећој области "општи културни појмови" стање знања наших матураната је забрињавајући. Овако мали број позитивних одговора на овакво свакодневне појмове, који се сусрећу на сваком месту, у свим областима живљења, рада и учења је недопустив у данашње време, у коме хоћемо образовану и културну омладину. А, може ли се омладина образовати ако њихово образовање није квалитетно и испланирано?

Што се тиче оспособљености матураната економске школе, школе која у свом НПП има економску групу предмета, стање изгледа овако:

Економска школа – Зворник (Р.Српска)

На први поглед видимо да је однос оцакиваних и неоцакиваних одговора у економској школи бољи од техничке школе која више протежира стручност у образовању него опште културне појмове и категорије то јест друштвене предмете.

Што се тиче питања из области "основне друштвене категорије" однос између оцакиваних и неоцакиваних одговора је 171:208 или 47,5% оцакиваних одговора наспрам 57,7% неоцакиваних одговора што је прихватљиво знање ових матураната с обзиром да они нису имали широку лепезу друштвених предмета која би им помогла да разумеју и реше постављена питања. Како би иначе могле оправдати овако низак ниво одговора на питања: "Шта је, по вашем мишљењу, друштво?"; или "Које су разлике између брака и породице?"; "Од чега зависи људско понашање?"; "Које су врсте девијантног понашања?". Наше је мишљење да је основни разлог непознавања основних друштвених појмова, што ови ученици нису имали социологију, која у свом наставном садржају изучава све ове категорије.

У другој групи питања "појмови везани за рад и економију" имамо ситуацију оцакиваних одговора скоро приближну резултатима у гимназијама. Ту долази до изражаја наша тврдња, да су ученици онолико оспособљени колико је то испланирано њиховим НПП. У економској школи се изучавају наставни предмети: економија, пословно право, економска

географија, менаџмент, историја..., Што се показало на одговорима ученика.

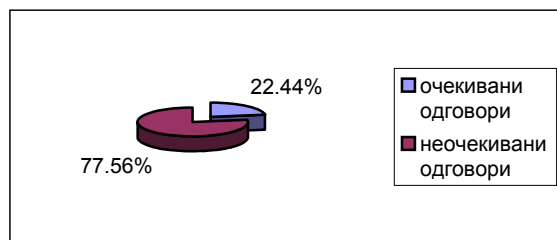
Ученици су обучени само у оним областима које смо их обучили, а за добру обученост ученика потребан је квалитетан, комплетан НПП, кога ће сачињавати стручни и општеобразовни предмети у чији састав обавезно улазе друштвени предмети.

У групи питања под називом "општи културни појмови" ситуација је поново незадовољавајућа, јер је број очекиваних одговора знатно испод дозвољеног. То је недопустиво данашњим матурантима, делом и због тога што појмови из ове области (што им и сам назив показује) представља општи ниво културе, како се онда помирити са овако лошим познавањем општих културних појмова код матураната економске школе.

Стручне школе, које смо анкетирали, све су из Федерације БиХ и Републике Српске из разлога што је у њиховом НПП дошло до реформисања тј. искључивања и редуцирања друштвених предмета из наставних планова, док у Р.Србији није такво стање, тј. реформа је у најави, ал се још настава не одвија по ревидираним НПП. Тако да ученици средњих стручних школа изучавају социологију у трећем разреду, а филозофију у четвртом, па оспособљеност матураната у овој области није доведена у питање.

И на крају, имамо резултате Електротехничке школе из Федерације БиХ који су најслабији у знању у овом низу стручних школа четвртог степена. Шематски приказ би изгледао на следећи начин:

Техничка школа – Тузла (Федерација БиХ)

Одговори на сва питања упитника из све три групе питања су слаби и испод очекиваног за матуранте то јест

свршене средњошколце који се сматрају оспособљеним за самостални рад и друштвено деловање.

Подсећамо да ови ученици имају нови, реформисани НПП прочишћен од сувишних друштвених предмета у корист стручних предмета и практичне наставе, што је циљ реформе школства у Федерацији БиХ и Републици Српској.

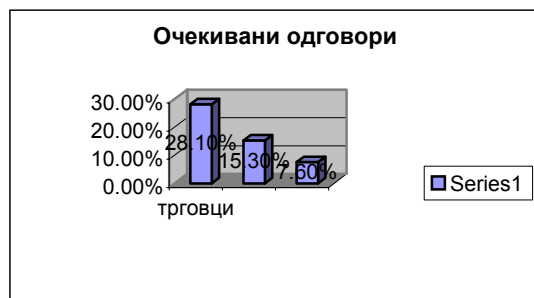
Овде се поставља питање: Може ли личност бити комплетна, ако је само стручно оспособљена?

Или: Јесу ли нама потребне комплетне личности или само стручне у својој професији?

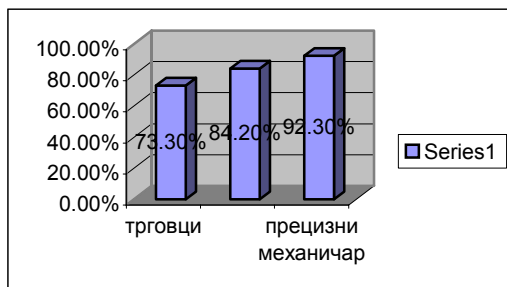
Када су матуранти трећег степена у питању, одлучили смо да с упитником уђемо у различита занимања тј. образовне профиле са различитим НПП који у себи садрже различиту заступљеност општеобразовних тј. друштвених предмета. На једној страни имамо трговце (Р.Србија) који имају најбољу заступљеност друштвених предмета од остала два занимања. На другој страни је занимање возач моторних возила који у свом наставном плану нема класичне друштвене предмете, али као уско стручне предмете имају саобраћајну психологију, саобраћајну географију, основе предузетништва, економику транспорта. И на крају су матуранти – прецизни механичари који имају реформисан наставни НПП са основним општеобразовним предметима и лезом стручних машинских предмета.

На овај начин смо жељели утврдити њихову оспособљеност у досадашњем школовању, да ли разумеју опште друштвене категорије и појмове из овог упитника који би осликао њихову спремност да разумеју и препознају ове појмове у свакодневnoj својој комуникацији.

Какво стање знања наведених матураната смо добили, показује ови графикони:

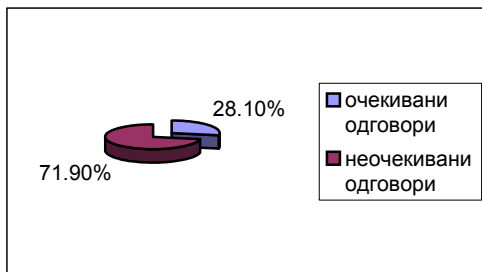

Неочекивани одговори

Као што видите, на први поглед се уочава огромна разлика између очекиваних и неочекиваних одговора. Та разлика се, према графикону, повећава с лева на десно, баш како смо поредили школе. А ми смо школе поредили према заступљености општеобразовних предмета у НПП ових занимања. Из тог разлога није изненађујуће што је и успех ученика према планираном и изученом градиву евидентан. Како изгледа појединачно по занимањима однос очекиваних и неочекиваних одговора, показаћу на следећи начин:

Трговци – Лозница – Р. Србија

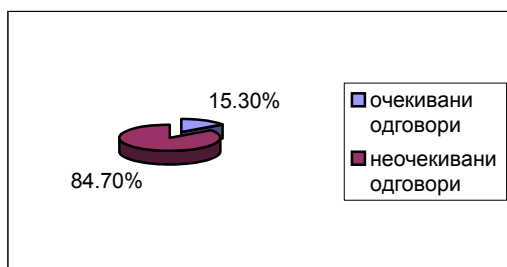
У претходном делу рада приказали смо НПП за занимање трговац у Р. Србији на коме се види добра заступљеност општеобразовних предмета за занимање трећег степена што није случај са занимањем возач моторних возила и прецизни механичар, где су ти предмети редуцирани.

Наставни предмети који се изучавају у занимању трговац, економика трговине, трговинско пословање, заслужни

су за бољи успех у другој области "појмови везани за рад и економију", док је наставни предмет психологија вероватно оставио трага за најбоље одговоре у трећој области "општи културни појмови". Као што видимо, ништа није случајно, па ни успех ученика у одређеним областима.

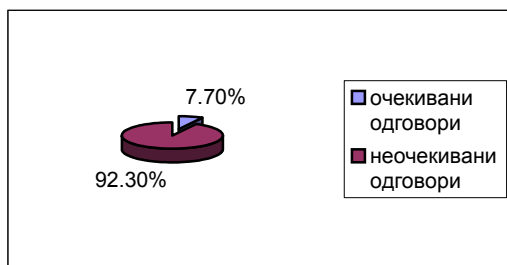
Бољи успех овог занимања, у поређењу са остала два, је баш из тог разлога, што ови ученици имају бољу заступљеност општеобразовних (друштвених) предмета у изучаваном НПП трговаца.

Возач моторних возила – Зворник – Р. Српска:

Од трогодишњих занимања у школи тј у Р. Српској, занимање возач моторних возила у свом НПП има највише часова општеобразовних предмета па смо ми очекивали приближне резултате као код занимања трговац у Р. Србији, али резултати су слабији, што је вероватно због мањег броја планираних и остварених друштвених и економских предмета, са више инсистирања на изучавањима стручних предмета, што је одредило и усмерење ученичког интересовања.

Прецизни механичар – Тузла – Федерација БиХ

Овај графикон показује оспособљеност матураната за разумевање општих културних појмова, код ученика који су се школовали да буду добри, стручни механичари. У њиховим НПП је однос стручних предмета према општеобразовним 2:1, од чега у току трогодишњег школовања имају само четири часа седмично друштвене предмете (историју, два часа у првом разреду и демократију и људска права, два часа у трећем разреду).

Демократија и људска права је предмет који се реформом увео у НПП Р. Српске и Федерације БиХ, под покровитељством CIVITAS-а, чиме је престао постојати предмет Устав и права грађана у Р. Српској.

Можда неко мисли да је то довољно за образовање и васпитање у току средњешколског образовања, сматрамо да овако мали број очекиваних одговора код наших матураната, никако не сме да буде циљ ни једне школе, ни једног ученика па макар он био и "занатлија", тј. мајстор било које струке. Зашто? Сваки тај млади човек, после осам сати рада у радионици, треба да буде способан учествовати у јавном, културном и политичком животу.

Ако упоредимо добијене резултати гимназија и четворогодишњих средњих школа, са резултатима трогодишњих школа, можемо закључити да наше свршене матуранте можемо поделити на: делимично оспособљене и неоспособљене за разумевање и решавање друштвених проблема у савременом друштву.

Носиоци оваквих нових наставних планова и програма са редуцираним бројем часова општеобразовних предмета и избаченим друштвеним предметима, сматрали су да се ученици и на други начин могу оспособити из ове области као што су средства јавног информисања (штампа, радио, ТВ, интернет, итд.), међутим, ова анкета је јасно показала да то није случај у нашим школама. Сигурна оспособљеност наших ученика се постиже само ако им омогућимо комплетно и квалитетно школовање које ће им пружити потребно информисање из свих области потребних за живот и стручност. То значи да у НПП треба поново уврстити друштвене предмете, (односно не треба их реформом избацити у Р. Србији), који би научили данашњу омладину како се носити са свим друштвеним проблемима друштва у глобализацији, како се одбранити од многобројних

девијантних ситуација у које улазе наши ученици у свакодневним облицима њиховог удруживања и деловања.

ЗАКЉУЧАК

Из свега досада изложеног, видимо да је комплетно средње образовање усмерено професији, а да су занемарена остала оспособљавања и васпитања младог човека неопходна за укључивање у свакодневни живот и рад. Поставља се питање, да ли они који креирају наставне планове и одређују области и предмете који се изучавају у средњим школама, имају јасну визију шта желе, и да ли је само професија будућих становника најважнија. Да ли им је јасно одређење професије и шта само она покрива у човековом животу? Је ли професија довољна за комплетан хармоничан друштвено – политички и хуманистички приступ животу?

Из тог разлога смо у раду покушали указати на потребу увођења у образовање тј. у нове наставне планове друштвене предмете васпитног карактера који ће развити код ученика менаџерско-педагошки и социолошки приступ решавању проблема свакодневног живљења, а који су у актуелној реформи избачени или се планирају избацити из наставних планова. Ова врсту оспособљености је актуелна и важна за данашње друштво јер менаџмент има вишеструк приступ у односима са другим научним дисциплинама, он обухвата учење свих наука које обрађују умно, физичко и психолошко понашање субјекта у организационим системима и улогу човјека у појединим друштвеним заједницама. Додајем притом, да тековинама савремене науке могу се користити само они људи који су оспособљени да уз материјалну културу поседују и ширу културу (духовну културу). Савремени свет, високог степена рационализације и инструментализације, треба једнако образовну и васпитану личност, како с економског, тако и са хуманистичког гледишта. (Турјачанин, 2005, 132)

Средња школа треба да буде отворена и развијена, да се на крају сваког разреда стиче ниво професионалне способности, тако да се ученик, степенник по степену, приближава завршном испиту и матури. Она треба да има један "улаз" из деветољетке, а на другој страни, два "излаза", један ка процесу рада, после сваког завршеног разреда, а други "излаз" води ка факултетима. Треба, паралелно с тим, држати

неприкидну двосмерну везу света рада и школе, тако да ученици, сада радници, могу наставити даље образовање тамо где су стали.

Узевши у обзир све претходно наведене чињенице можемо закључити да је доказана основна хипотеза да се ученици средњих школа само делимично оспособљавају за сусрете са друштвеним проблемима, скоро никако са организацијом, вођењем и управљањем процесима, појавама и променама. Зато се очекује да се овим питањима бави више настава друштвених предмета, те да такви предмети требају бити обавезно заступљени у свим НПП средњих школа.

Овом истраживањем постигнути су основни циљеви истраживања, да наставни планови и програми директно утичу на крајњи исход оспособљености ученика, па да заступљеност предмета у њима треба бити предмет проучавања више педагошких и друштвених институција.

ЛИТЕРАТУРА:

- Бранковић, Д., Илић, М. (1999), *ПЕДАГОШКО-ПСИХОЛОШКЕ И ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКЕ ОСНОВЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ РАДА*, Друштво педагога Р. Српске, Бања Лука
- Влаховић, Б. (2001), *ПУТЕВИ ИНОВАЦИЈА У ОБРАЗОВАЊУ*, Стручна књига, Београд
- Даниловић, М. (1996), *САВРЕМЕНА ОБРАЗОВНА ТЕХНОЛОГИЈА*, Институт за педагошка истраживања, Београд
- Дмитровић, П. (2002), *ОСНОВИ ПЕДАГОГИЈЕ У СВЕТЛУ ПРОМЕНА*, Педагошки факултет, Бијељина
- Ђорђевић, Ј. (1990), *ИНТЕЛЕКТУАЛНО ВАСПИТАЊЕ*, Београд
- Малиновски, Б. (1990), *НАУЧНА ТЕОРИЈА О КУЛТУРИ*, Вук Караџић, Београд
- Милојевић, З. (1996), *СТРУКТУРА СТАНДАРДА ЈУС ИСО 9000, Систем квалитета у образовању, Зборник радова*, Универзитет БК, Београд
- Турјачанин, М. (2001), *ШКОЛА НА ИСПИТУ ВРЕМЕНА*, Филозофски факултет, Бања Лука
- *НАСТАВНИ ПЛАНОВИ И ПРОГРАМИ ЗА СРЕДЊЕ СТРУЧНЕ ШКОЛЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ*, (2004), Бања Лука
- *НАСТАВНИ ПЛАНОВИ И ПРОГРАМИ ЗА СРЕДЊЕ СТРУЧНЕ ЂКОЛЕ СРБИЈЕ И ФЕДЕРАЦИЈЕ БИХ*
- *СТРАТЕГИЈА И КОНЦЕПЦИЈА ПРОМЕНА У СИСТЕМУ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА*, (2004) Министарство просвете, Бања Лука.

Abstract: Globalization, as a time period that we live in, demands new, different school, a school that will function as a mean of transferring knowledge necessary for work, social life and existence. New society demands a man that knows how to think, analyze, accept and presents new alternatives, is capable to take quick and decisive actions, with skills needed for successful problem solving.

Modern world, characterized by high level of rationalization and instrumentalization, requests an individual that is well educated, from both humanistic and economic standpoint.

From this derives a question: Using our current curriculum, are we successful in enabling our students for this new world?

Our high school graduates give an impression that they are not competent to comprehend and understand many of notions, phenomena and events, and that they do not possess a developed ability to solve basic life problems that are everyday occurrence in today's world.

This paper examines and tries to explain a level of this capability of the students, to find reasons for this and give possible solutions to the problem.

It is evident that, with the expansion of scientific and technological development, problems such as these are often neglected and the emphasis in education is put on science and technology, mainly on functional approach, where, through education, an individual is getting trained for specific occupation (profession), while overlooking cultural approach, which leaves apparent consequences in the behavior of students, manifested in wrong system of values and taking of inapt identity.

Because of everything said, this paper tries to show and present a need for introducing new social courses that educate and develop students' business, pedagogic and sociological approach to resolving problems of everyday life.

